

KÄRSÄMÄEN KUNTA

Kärsämäen osayleiskaavan ja asemakaavan muutos- ja laajennusalueiden rakennusinventointi

Raportti



20.12.2024

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
2	Työmenetelmät	3
3	Käytetyt lähteet	3
4	Rakennetun ympäristön muotoutuminen	5
5	Inventointikohteet	2
5.1	Järvipelto, 317-402-6-51	2
5.2	Paavoaho, 317-402-6-30	6
5.3	Pihatuomela, 317-402-6-58	10
5.4	Kukkura, 317-402-7-65	14
5.5	Rouhula, 317-402-7-49	17
5.6	Havukallio, 317-402-8-74	20
5.7	Haaranen, 317-402-8-73	24
5.8	Mattila, 317-402-8-52	27
5.9	Rauhala, 317-402-8-76	31
5.10	Vinnilä, 317-402-36-4	36
5.11	Kärsämäen vanha alakoulu, 317-402-125-2	40
6	Yhteenveto	44

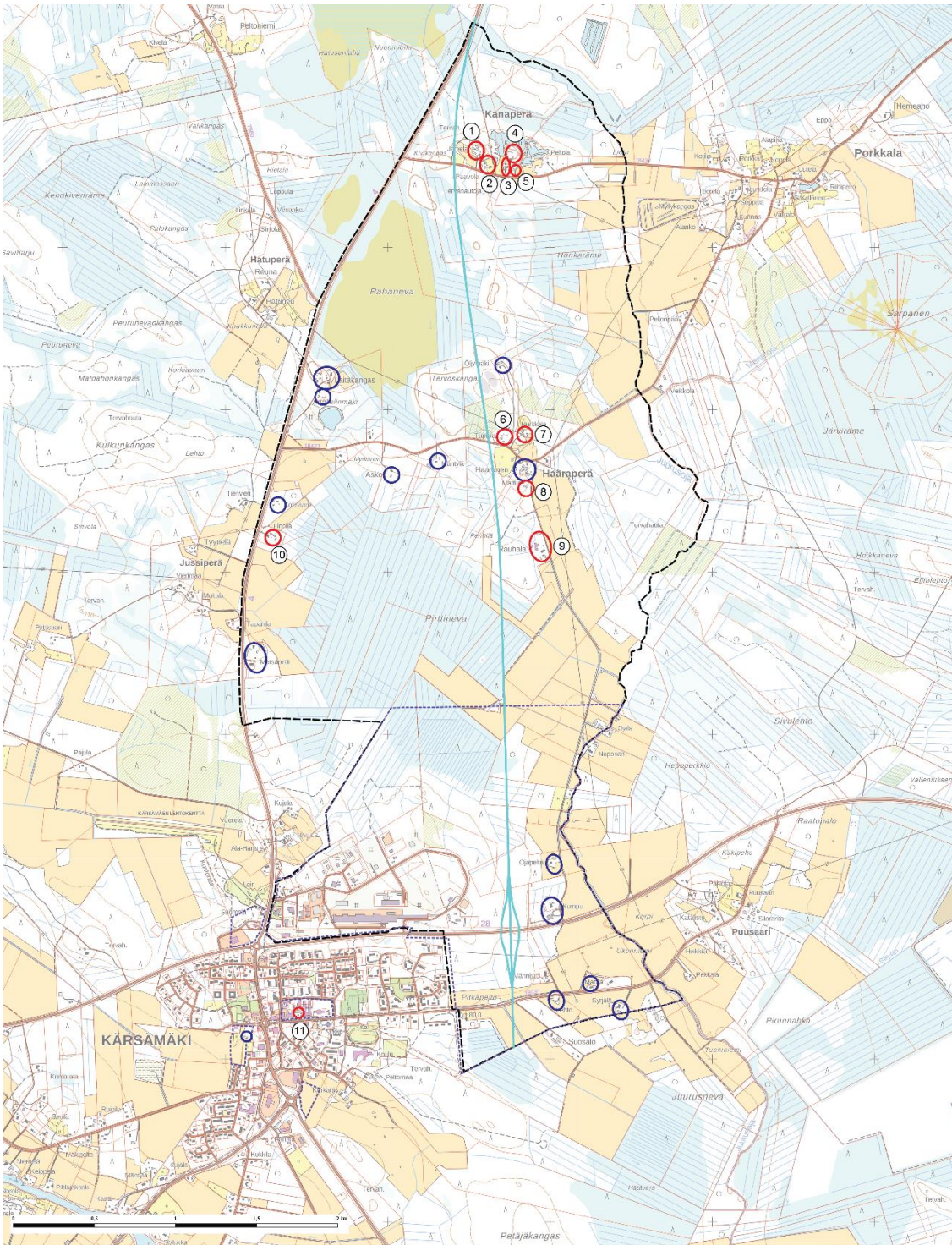
Kärsämäen osayleiskaavan ja asemakaavan muutos- ja laajennusalueiden rakennusinventointi

1 Johdanto

Tämä päivitys- ja täydennysinventointi on tehty Kärsämäen taajaman yleis- ja asemakaavan päivitystyötä varten. Alueen rakennuskantaa on inventoitu aiemmin Kärsämäen keskustan yleiskaavatyön yhteydessä vuoden 2009 maisema- ja kulttuuriympäristöselvityksessä (FCG 16.7.2009). Kaava-alueen rakennuskantaa on käsitelty myös Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön selvityksessä vuonna 2015.

Työn tilaajana on Kärsämäen kunta, ja työtä on ohjannut kunnasta rakennusmestari Ilkka Saari. Inventointityöstä on vastannut arkkitehti SAFA YKS-681 Julia Virkkala apunaan suunnittelija Daria Kambura sekä rakennusarkkitehti (AMK) Olli Kortelainen. Virkkala on valinnut inventointikohteet sekä laatinut kohdekuvaukset, kohteiden arvotuksen ja suositukset kohteiden huomioimisesta kaavaratkaisussa. Kambura on tehnyt inventoinnin maastokäynnit. Kortelainen on ollut mukana laatimassa inventointilomakkeita ja kohteiden kuvauksia.

20.12.2024



Kuva 1. Yleiskaavan laajennus- ja muutosalueen rajaust mustalla katkoviivalla, asemakaavan laajennus- ja muutosalueen rajaust sinisellä katkoviivalla. Inventoidut kohteet merkitty punaisella, numero vastaa raportin numerointia. Sinisellä on esitetty maastossa tarkistetut uudet kohteet.

20.12.2024

2 Työmenetelmät

Työssä inventoidut kohteet on valittu lähtötietojen ja maastokäynnin perusteella. Vanhojen karttojen ja rakennus- ja huoneistorekisterin tietojen perusteella ensin valittiin maastossa tarkistettavat kohteet, jotka käytiin valokuvaamassa. Suunnittelija Daria Kambura teki maastokäynnin tarkastelualueelle 25.7.2024. Inventoitavien kohteiden tiedossa olevia omistajia tiedotettiin asiasta kirjeitse. Maastossa tarkistettiin yhteensä 27 kohdetta. Inventoinnin yhteydessä tarkistettiin kaikki kaava-alueella sijaitsevat pihapiirit, joissa oli rakennus- ja huoneistorekisterin mukaan ennen vuotta 1950 valmistuneita rakennuksia.

Arkkitehti Julia Virkkala valitsi asiantuntemuksensa perusteella maastossa tarkistetuista kohteista ne, jotka inventoitiin tarkemmin. Yhteensä inventointi kattaa 11 kohdetta, joista viisi on inventoitu aiemmin. Kohteiden valinnassa painotettiin hyvin säilynyttä vanhaa rakennuskantaa 1900-luvun alkupuolelta sekä jälleenrakennuskauden rakennuksia.

Inventoitujen kohteiden osalta selvityksessä kuvataan lyhyesti niiden historiaa, ominaispiirteitä, arkkitehtuuria ja arvoja. Inventointi tehtiin yleiskaavatasolla, eikä rakennusten sisätiloja tarkasteltu. Kohteiden kuntoa on tarkasteltu ulkoapäin kiinnittämällä huomiota rakennuksen ryhtiin, vesikaton toimivuuteen ja ulko-
vuorauksen vaurioihin. Arviot ovat suuntaa antavia.

Inventointityö on alkanut analyysivaiheella, jolloin on tehty tausta- ja maastotutkimukset, kuvailtu kaava-alueen rakennuskannan kehittymistä ja inventointikohteita sekä valmisteltu inventointikohteiden arvottamista. Tämän jälkeen on pohdittu kohteisiin liittyviä arvoja ja laadittu suositukset kohteiden huomioimisesta kaavaratkaisussa. Inventointityöstä on laadittu kirjallinen raportti.

3 Käytetyt lähteet

Lähdeteoksia:

Kotikyläni Kärsämäki: historiaa ja tarinoita , Pavén, Pekka

Kärsämäen historia I: Kivikaudelta vuoteen 1860, Leiviskä Matti, 2024.

Kemi, Asta (toim.). 2004. Kärsämäki: kylä keskellä Suomea. Kirkonkylän kirjatoimikunta

Kylä pieni Porkkalasta: muistelmia ja kuvauksia Porkkalan ja sen asukkaiden vaiheista Kärsämäellä, Noponen Matti

Aiemmat inventoinnit

- Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015-päivitysinventointi, Pohjois-Pohjanmaan liitto.

Karttalähteet:

- Kartat vuosilta 1863-2020: <http://vanhatpainenutkartat.maanmittauslaitos.fi/>
- Maanmittauslaitoksen vanhat ilmakuvat (1951, 1953), <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>
- Käytetyt karttalähteet on merkitty kuvien yhteyteen.

20.12.2024

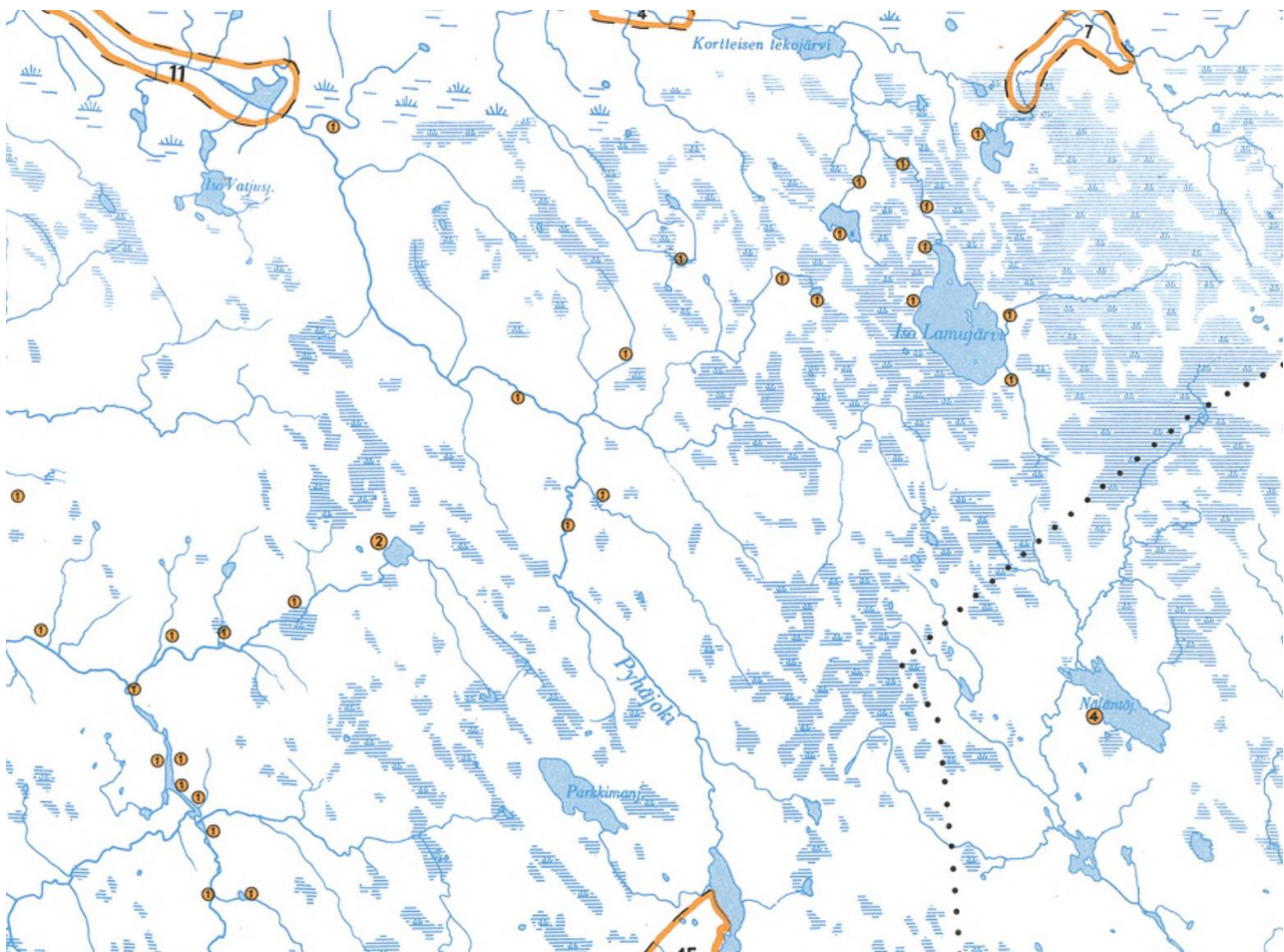
20.12.2024

4 Rakennetun ympäristön muotoutuminen

Esihistorialliselta ajalta keskiaikaan

Kärsämäen vanhimmasta asutuksesta kertovat alueelta löytyneet kivi- ja rautakautiset esineet. Seutua ovat pitkään asuttaneet lappalaiset, jotka keskiajalla joutuivat väistymään hämäläisten tieltä. Pysyvä asutus on saapunut Kärsämäelle 1500-luvun puolivälissä Savosta päin. Hämäläiset ja karjalaiset ovat tehneet alueelle hävitysretkiä. Vanhin asiakirjoihin perustuva tieto Kärsämäestä mainitaan Pyhäjoen kylänä v. 1595. Nimi Kärsämäki on kehittynyt nimestä Kärsämä. Pitäjänkartassa vuodelta 1846 Kärsämäenjoki on kirjoitettu kartassa muotoon Kärsämäjoki ja käsin korjattu toiseen kohtaan muotoon Kärsämänjoki. Muunnoksessa Kärsämästä Kärsämäeksi on kyseessä todennäköisesti alun perin saamenkielinen sana, joka on hiljalleen muokkautunut asuun, jossa se olisi hämäläisen asukkaan paremmin ymmärrettävissä (visitkarsamaki.fi).

Kartalla Suomen asutus 1560-luvulla Kärsämäelle on osoitettu yksittäisiä taloja Pyhäjoen ja Kärsämäenjoen varsille. Tieto 1560-luvun asutuksesta perustuu keskiajan lopulta säilyneisiin asiakirjoihin, kuten maa- ja henkikirjoihin. Kylä pieni Porkkalasta -kirjan mukaan koko Kärsämäen taloluku oli 14 vuonna 1562 (Noponen 1997, s. 299).



Kuva 1. Suomen asutus 1560-luvulla. Kartasto. Suomen historiallinen seura. Käsikirjoja VII. 1973

20.12.2024

1700- ja 1800-luvut, isojako

Kärsämäki on aluksi kuulunut Pyhäjoen kirkonpitäjään. Pyhäjoki puolestaan kuului laajaan Salon seurakuntaan. Vuonna 1764 Kärsämäelle perustettiin kappeliseurakunta ja vuonna 1774 seurakuntaan saatiin oma pappi, Juhana Frosterus (1774-1786). Muun muassa vanha Kärsämäen keskustan alakoulu sijaitsee Frosteruksen mukaan nimetyllä Frosteruksenkadulla. Kärsämäestä tuli vuonna 1865 itsenäinen seurakunta.



Kuva 2 Ote 1798-1799 Hallströmin kartastosta. Karttaan on merkitty luoteeseen Haapajärvelle vievä tielinja Kärsämäen kirkonkylän itäpuolelle. Kärsämäelle on osoitettu yksittäisiä taloja kuten Kananen, ja Pendiläine. Edellä mainitut ovat Kärsämäellä sijainneita kantatiloja. Karttalähde: Timo Meriluodon vanhat kartat

Kärsämäen ensimmäinen kirkko rakennettiin 1764 Pyhäjoen varteen, joka on purettu nykyisen kirkon valmistuttua. Kärsämäen kunta taas perustettiin vuonna 1869. Kärsämäellä on runsaasti kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita. Suurin osa kohteista sijoittuu Kärsämäen keskustaan sekä Pyhäjoen varteen keskustan läheisyyteen. Kärsämäen kirkonseutu on yksi Suomen valtakunnallisesti merkittävistä kulttuurihistoriallisista ympäristöistä. Kirkonseudun keskipisteenä on alueen korkeimmalle paikalle vuonna 1842 rakennettu Carl Ludvig Engelin suunnittelema puukirkko. Kirkonseutuun kuuluu kohteina kirkkopiha (kirkko ja tapuli), museo, Korkatti, Wanha Korkatti, Rekola, Vanhamäntymaa ja Aho sekä alueena Saunatien raitti.

1840-luvun pitäjänkartat perustuvat Kärsämäellä pitkälti isojaon karttoihin. Isojako oli Suomen maataloushistorian merkittävin reformihanke 1700- ja 1800-luvuilla. Se kosketi enemmän tai myöhemmin liki jokaista suomalaista maatilaa ja sen vaikutukset näkyvät yhä edelleen maaseudun kiinteistörakenteessa. Isojaon

20.12.2024

alkuperäiset tavoitteet olivat keskiajalla syntyneen sarkajakoisen vainiojärjestelmän purkaminen yksityisen maataloudenharjoittamisen tieltä sekä kylien yhteismaiden yksityistäminen. Kärämäellä suoritettiin isojako maanmittaushallituksen uudistusarkiston asiakirjojen perusteella 1800-luvun alkupuoliskolta 1900-luvun alkupuolelle. Tarkastelualueella ja sen lähiympäristössä sijaitsevat Kanaperän, Haaraperän, Haruperän ja Jusiperän kyläkeskusten tilat ovat alun perin sijainneet tiiviimmissä ryhmäkylissä kuten Porkkalassa, joka sijaitsee tarkastelualueesta koilliseen. Tilat ovat isojaon jälkeen siirtyneet kauemmas ryhmäkylistä lähemmäs omia peltojansa.

Kirjassa Kylä pieni Porkkalasta esitellään Porkkalan kylän taloja. Moni tarkastelualueen tiloista on peräisin Porkkalasta lohkotuista taloista. Kirjan mukaan Porkkalan asutus on saanut alkunsa 1500-luvun puolenvälin jälkeen Juurusojan varrella. Ensimmäisen talon nimi oli Junttonen (Noponen 1997, s. 299). Vuoden 1846 pitäjänkartalla Kärämäen keskusta-alueella on kuusi taloa ja muutamia pienimuotoisia viljelyseltoalueita.

Kärämäellä isojako on ollut keskeinen tekijä taajamarakenteen ja nykyisen maaseutumaiseman muovaamisessa. Maanjakojen myötä tilojen sijoittuminen ja alueidenkäyttäjärjestelyt ovat muuttuneet, mikä on jättänyt jälkensä sekä kylärakenteeseen että viljelymaisemaan. Tarkastelualueella on monia taloja, jotka kantavat vanhoja historiallisten tilojen nimiä, vaikka rakennuskantaa on vuosikymmenten saatossa uudistettu merkittävästi.



Kuva 3 (vasemmalla) Ote pitäjänkartasta 1846. Tarkastelualueesta länteen nykyisen valtatie 4 länsipuolella sijaitseva Hatunen (Hatuperä) näkyy pitäjänkartalla 1846, mutta idässä tarkastelualueen puolelle ei ole merkitty rakennuskantaa. Kuvaan merkitty likimääräisesti katkoviivalla vireillä olevan yleiskaavan tarkastelualueen raja. Karttalähde: [Kansallisarkisto](#)

Kuva 4 (oikealla) Ote pitäjänkartasta 1846. Kärämäen keskustassa viljellään maata. Keskustan länsipuolella esiintyy mm. nykypäivänakin keskustassa sijaitseva Konttila. Kuvaan merkitty likimääräisesti katkoviivalla vireillä olevan yleiskaavan raja, ja yhtenäisellä viivalla asemakaavan raja. Karttalähde: [Kansallisarkisto](#)

20.12.2024



Kuva 5 (vasemmalla) Ote pitäjänkartasta 1846. Puusaaren kylästä kaakkoon sijainnut Syrjälä sijaitsee tarkastelualueella. Karttalähde: [Kansallisarkisto](#)

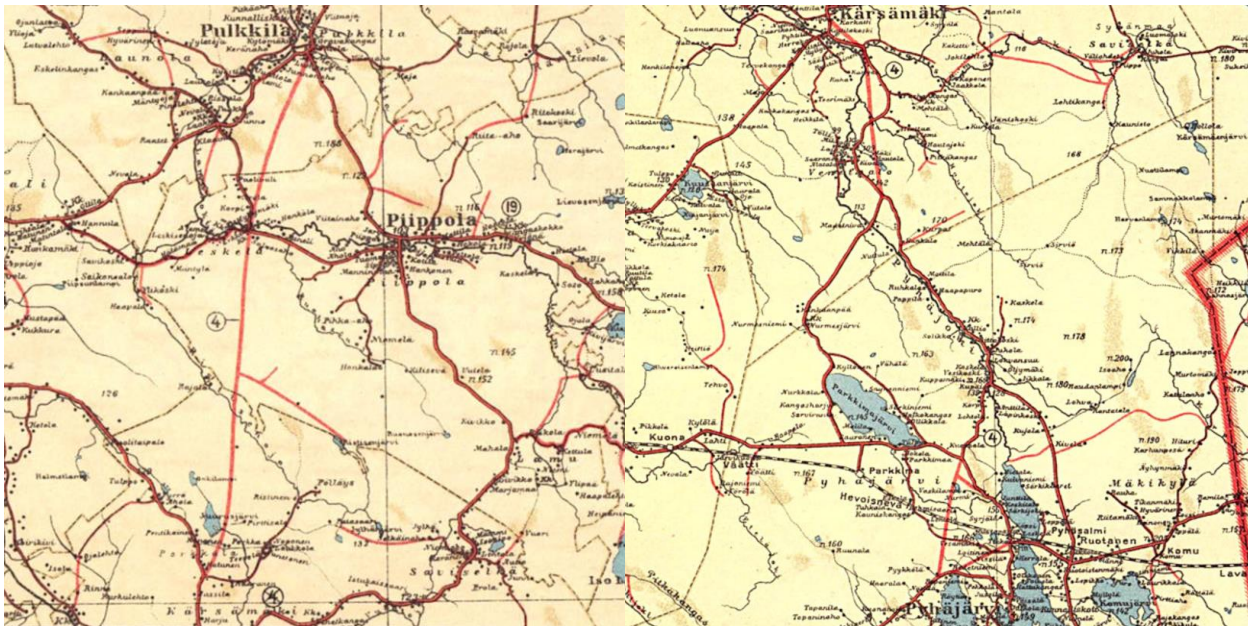
Kuva 6 (oikealla) Ote pitäjänkartasta 1846. Kartalla näkyvät Kananen, Noponen, Junttonen, Pirttisalo ja Haaranen ovat Porkkalan kylän kantatiloja. Karttalähde: [Kansallisarkisto](#)

Tieyhteydet ja 1900-luku

Suomi itsenäistyi vuonna 1917 ja vuonna 1918 käytiin sisällissota. Sisällissotaan vaikutti osaltaan I maailmansodan myötä kiristynyt taloudellinen tilanne, toisaalta työläisten ja torpparien asema. Yhteiskunnan eheyttämiseksi jo vuonna 1918 annettiin laki vuokra-alueiden lunastamisesta eli ns. ”torpparilaki”, joka mahdollisti torpparien ja mäkitupalaisten lunastaa vuokra-alueensa. Vuonna 1919 laki laajennettiin koskemaan lampuoteja, vuonna 1921 pappiloiden torppareita ja vuonna 1922 kruununtilojen torppareita. Tähän aikaan Kärämäellä rakennettiin paljon ja tilojen rakennuskantaa uudistettiin lohkomisten yhteydessä.

Toisen maailmansodan jälkeen Kärämäen asukasluku kasvoi, ja kuntaan rakennettiin rintamamiesten ja evakkojen asutusta varten mm. kokonaan uusi kylä, Miiluranta. Maatalousvaltainen kylä rakennettiin korkea Kärämäenjoen rantamille muun muassa evakkoja varten uudisrakennusalueena, ja se on Suomen suurimpia noihin aikoihin syntyneitä kyliä. Tarkastelualueella, eli Kärämäen keskustassa ja sen pohjoispuolella on säilynyt jonkin verran jälleenrakennuskauden rakennuskantaa.

20.12.2024



Kuvat 7 ja 8. Valtatien 4 oikaisuja. Suomen tiekarttoja 1950, päällepainatus vuodelta 1960.

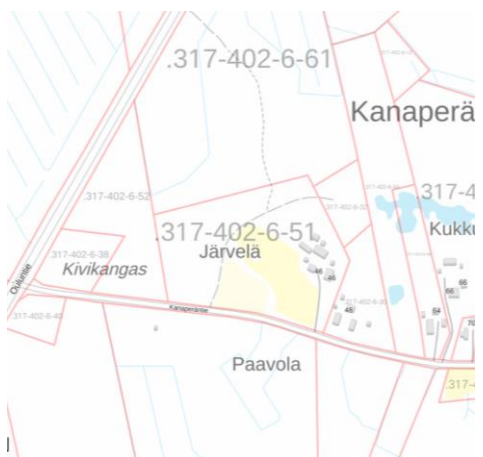
Valtatie 4 on Suomen päästä päähän kulkeva valtaväylä ja pisin yhtäjaksoisesti numeroitu tie, joka tunnetaan erittäin korkeasta raskaan liikenteen määrästä. Vt 4 muodostettiin 1938 Suomen ensimmäisen tienumerointijärjestelmän tultua käyttöön. Valtatie 4 kulki alun perin Oulun etelä- ja pohjoispuolella erittäin mutkaisesti, kunnes 1960-luvulla tietä oioittiin. Suurin yksittäinen oikaisu oli tien linjauksen vetäminen Kärämäeltä pohjoiseen Pulkilaan. Ennen tie kulki Piippolan kirkonkylän keskeltä. Kärämäen keskustan tierakenne sai nykyisen runkonsa, kun myös keskustaan lännestä kulkeva Kokkolantie (valtatie 28) rakennettiin 1950-luvun loppupuolella yhdistymään Kärämäen keskustassa idän puoliseen Kajaanintiehen.

Kärämäellä vanhaa rakennuskantaa on säilynyt jonkin verran 1800-luvulta, mutta suuri osa vanhoista rakennuksista on tuhoutunut, purettu tai jäänyt autoiksi. Tämä kehitys on tyypillistä alueille, joissa maaseudun väestörakenne ja elinkeinot ovat muuttuneet. Maaltamuutto ja kaupungistuminen ovat ilmiöinä vaikuttaneet Kärämäen kehitykseen 1900-luvun jälkipuoliskolla: Kärämäellä oli 1900-luvun alussa asukkaita 2800 ja vuonna 1960 väkiluku oli enimmillään 5014. Suuret muuttovuodet 1960-70-luvuilla karsivat väkeä niin, että vähässä ajassa tultiin lähelle nykyisiä asukaslukuja, eli alle kolmen tuhannen (Kotiseutumme Haapajärvi-Kärämäki-Pyhäjärvi-Reisjärvi, Oy Arkmedia Vaasa 2000, s. 1).

20.12.2024

5 Inventointikohteet

5.1 Järvipelto, 317-402-6-51



rakennus	vanha asuinrakennus	navetta
nykyinen käyttö	asuinrakennus (tyhjillään)	varasto
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus	navetta
rakennusaika	1850-I (arvio), 1920 (RHR)	1940-/1950-I (arvio)
suunnittelija	-	-
kerrosluku	1	1
perustus	luonnonkivet, kylmämuuri	betoni
runko	hirsi	sementtitiili, puu
kattomuoto	satula	satula
vesikate (materiaali, väri)	pystysaumapelti	pystysaumapelti, harmaa
vuoraus	hirsipinta (päätykolmioissa pystylomalautaa, umpikuistissa peiterimalautaa)	sementtitiili, pystylautaa
väritys (seinät, listat)	punamulta, listat ja vuorilaudat sekä luoteisp. yläluukku valkoinen. harmaa peltikate ja keltainen ovi	vaaleanruskea, punainen
erityispiirteet (kuisti, ikkunat...)	kaakkoisp. hirsirunko on pitkänurkkainen, luoteisp. lyhytnurkkainen. rakennuksen keskellä pitkänurkkainen hirsiväliseinä. ikkunat: osa ikkunoista 6-ruutuisia ristikarmi-ikkunoita, osa 6 ruutuisia 3+3-jaolla. kahta erilaista vuorilautamallia	Todennäköisesti jälleenrakennuskauden tyyppipiirustusten mallia mukailen rakennettu navettarakennus
kunto	melko hyvä, luoteispäädyssä ja umpikuistilla rakennuksen runko vajonnut	hyvä

20.12.2024



20.12.2024



20.12.2024

Järvipellon pihapiiri sijaitsee Kanaperän alueella, itä-länsisuuntaiselta Kanaperäntieltä pohjoiseen erkanevan pihatien päässä. Järvipellon pihapiiri sijaitsee noin 400 metrin päässä valtatiestä 4. Pihapiirin ja Kanaperäntien väliin jää osaksi viljelyksessä olevia ja osaksi niityksi kasvaneita peltoaloja. Pihapiirin rakennukset rajautuvat pohjoisessa Kanaperän metsäalueisiin ja soihin. Järvipelto (Järvelä) kuuluu Porkkalan maakunnallisesti arvokkaaseen kyläympäristöön.

Järvipellon vanha asuinrakennus on rekisteritietojen mukaan valmistunut 1920, mutta rakennus on todennäköisesti vanhempi. Vanhaa asuinrakennusta on todennäköisesti laajennettu kertaalleen. Kaakkoispäädyssä hirsirunko on pitkänurkkainen, kun taas luoteispäädyssä se on lyhytnurkkainen. Rakennuksen keskellä on pitkänurkkainen hirsiväliseinä, ja tiilihormi sijoittuu luoteen puolelle. Rakennuksen koillissivulla on erotettavissa seinässä vanha ulko-oven paikka. Rakennuksessa on käytetty kahta erilaista valkoista vuorilautamallia. Uuden asuinrakennuksen rakentamisen myötä vanha on jäänyt tyhjilleen.

Pihapiirissä on säilynyt vanhan asuinrakennuksen lisäksi vanhoja piharakennuksia, kuten sementtitiilinen navetta, hirsirunkoinen aitta/riihi ja maakellari. Kaikkien pihapiirin vanhempien rakennusten vesikatteet on uusittu. Pihapiirissä sijaitsevien rakennusten yleiskunto on melko hyvä. Rakennusten julkisivuväritys on haalistunut ajan saatossa, ja monet rakennuksista ovat luonnollisesti harmaantuneet.

Järvelä on aiemman inventoinnin (Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015-päivitysinventointi, Pohjois-Pohjanmaan liitto) mukaan muodostunut 1912 Kanaperän kylän tilasta Kananen II. Kananen II puolestaan lohkottiin aiemmasta Kanasen tilasta vuonna 1765.

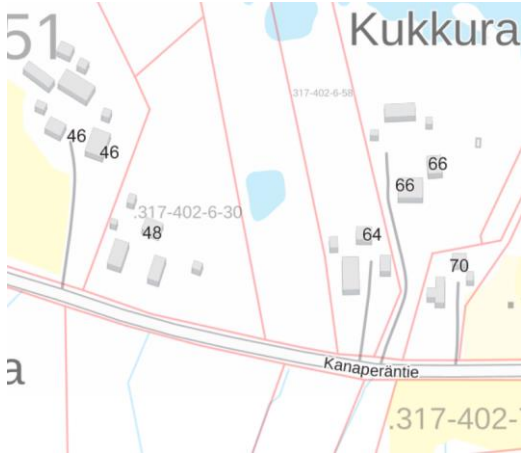
Arvot ja suositukset

Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä sen ollessa yksi alueen vanhoista maataloista. Maisemalliset arvot jäävät melko vähäisiksi: Sementtitiilinen navettarakennus näkyy Kananperäntielle, mutta vanha asuinrakennus ja uudempi asuinrakennus jäävät osittain kasvillisuuden taakse peittoon. Ympäröivät peltoalat kertovat maatalotoiminnasta. Uudemalla asuinrakennuksella ei ole rakennushistoriallisia tai historiallisia arvoja. Myös vanhempaa asuinrakennusta on todennäköisesti laajennettu myöhemmin. Pihapiirissä on säilynyt maatalouteen liittyvää rakennuskantaa, joka on osittain huonokuntoista.

Vanhan asuinrakennuksen ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa. Kohteen uudis- ja täydennysrakentaminen on mahdollista kohteen kulttuurihistoriallisesti merkittävät ominaispiirteet huomioiden.

20.12.2024

5.2 Paavoaho, 317-402-6-30



rakennus	asuinrakennus
nykyinen käyttö	asuinrakennus
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus
rakennusaika	1927 (RHR)
suunnittelija	-
kerrosluku	1½
perustus	luonnonkivet
runko	lyhytnurkkainen hirsi
kattomuoto	satula
vesikate (materiaali, väri)	pystysaumapelti
vuoraus	vaakalaudoitus. poikkipäädyssä (kuisti) pysty + vaakalauta. päätykolmioissa pystylomalauta
väritys (seinät, listat)	punainen, valkoiset listat, vuorilaudat ja ulko-ovi. harmaa peltikate
erityispiirteet (kuisti, ikkunat...)	Päätykolmioissa alkuperäiset kuusiruutuiset ikkunat 3+3 -jaolla. Erityispiirteenä kuistin sivussa ja päädyssä korkeita ja kapeita pystyikkunoita (ruudut mahd. peräisin jälleenrakennuskauden tuuletusikkunamallin tuuletusosasta).
kunto	hyvä

20.12.2024



20.12.2024



Paavoahon pihapiiri sijaitsee Kanaperäntiellä osana muutamien Kanaperällä säilyneiden asuintilojen ketjua. Pieni piha-alue avautuu Kanaperäntielle, ja liittymää kehystävät koivut. Kiinteistöllä on entisiä peltoalueita, jotka ovat nykyään niityllä. Pihapiiri rajautuu pohjoisessa metsään, ja kiinteistöön kuuluu myös soisia alueita Kanaperän metsässä.

Pihan perällä sijaitseva päärakennus on pihapiirin keskipiste ja sen pääjulkisivu avautuu Kanaperäntielle, toimien visuaalisena kiintopisteenä saapuessa pihaan. Rakennus on RHR:n tietojen mukaan vuodelta 1927, mutta se saattaa olla vanhempikin. Päärakennuksessa on punainen vaakalaudoitus, ja rakennuksen pääjulkisivulla on korkea, melkein kahden kerroksen korkuinen umpikuisti. Rakennuksessa on erikokoisia ikkunoita, joista osa saattaa olla peräisin 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta, ja osa vaikuttaa jälleenrakennuskaudelta peräisin olevilta tuuletusikkunoiden kierrätetyiltä ruuduilta. Päärakennuksessa on kertaalleen uusittu harmaa peltikate. Rakennus näyttää siltä, että sitä on korjattu useaan otteeseen.

Pihapiirin reunoilla sijaitsee vanhoja hirsi- ja tolpparunkoisia piharakennuksia, jotka rajaavat tilaa pihan keskiosaansa muodostaen avoimen, suojaisan umpipihaa muistuttavan tilan. Edellä mainittujen rakennusten lisäksi pihassa on pienempiä tolppa- ja hirsirunkoisia piharakennuksia. Vaikka piharakennukset ovat osin huonokuntoisia, ne ovat edelleen pystyssä ja merkittäviä pihan rajaukselle sekä maatilapihapiirin kokonaisuuteen säilymiselle.

Arvot ja suositukset

Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä sen ollessa yksi alueen vanhoista asutustiloista. Kohteella on maisemallisia arvoja pihapiirin sijaitessa näkyvällä paikalla Kanaperäntien varrella. Päärakennusta on saneerattu ja todennäköisesti sen ulkonäkö on muuttunut merkittävästi rakentamisajankohdasta.

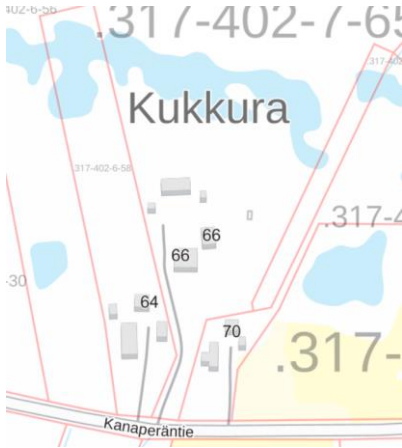
20.12.2024

Pihapiiri vaikuttaa säilyttäneen alkuperäisen muotonsa, mutta rakennukset ovat osaksi huomattavan heikkokuntoisia.

Vaikka kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä, sen rakennushistoriallinen arvo jää vähäiseksi siinä tehtyjen muutostoimenpiteiden seurauksena. Kohteella on maisemallisia arvoja pihapiirin sijaitessa näkyvällä paikalla Kanaperäntien varrella. Rakennusten heikkohkon kunnon vuoksi säilymisedellytykset vaikuttavat kyseenalaisilta. Kohdetta ei ole tarpeen huomioida kaavassa suojelumerkinnällä.

20.12.2024

5.3 Pihatuomela, 317-402-6-58



rakennus	vapaa-ajan asuinrakennus
nykyinen käyttö	vapaa-ajan asuinrakennus
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus
rakennusaika	1937 (RHR)
suunnittelija	-
kerrosluku	1½
perustus	porakivet
runko	lyhytnurkkainen hirsi
kattomuoto	satula
vesikate (materiaali, väri)	pystysaumapelti
vuoraus	hirsipinta, päätykolmioissa ja kuistilla pystylomalauta
väritys (seinät, listat)	Luonnollisesti harmaantunut puupinta. Todennäköisesti julkisivu ollut alun perin punamullattu (valkoisin listoin). Ulko-ovi vihreä.
erityispiirteet (kuisti, ikkunat...)	Rakennuksessa on käytetty valmistumisajankohtaansa (RHR) nähden vanhempia kaksijakoisia kuusiruutuisia ikkunoita sekä kolmijakoisia yhdeksänruutuisia ikkunoita. Pelkistetyt vuorilaudat.
kunto	Melko hyvä. Hirsirunko hyvässä ryhdissä, maalipinta kaipaasi kunnostamista, muutama ikkuna rikki.

20.12.2024



20.12.2024



Pihatuomelan pihapiiri sijaitsee Kanaperäntien pohjoispuolella, keskellä niityllä olevia entisiä peltoalueita. Pieni pihapiiri sijoittuu hieman etäämmälle Kanaperäntiestä kuin Paavoahon pihapiiri, mutta vanha hirsirakenteinen päärakennus näkyy tielle selkeänä kiintopisteenä.

Pihapiirin päärakennus on rakennus- ja huoneistorekisterin mukaan vuodelta 1937, mutta se saattaa olla vanhempikin. Rakennuksessa on luonnollisesti harmaantunut hirsipinta, uusittu harmaa peltikatto ja avo-kuisti keskellä rakennuksen runkoa. Rakennuksen savupiippu sijoittuu keskelle runkoa. Pääjulkisivu avautuu Kanaperäntielle. Ikkunat vaikuttavat rakennuksen valmistumisaikaa vanhemmilta.

Pihapiirissä on päärakennuksen lisäksi vanha hirsirakenteinen aitta, sementtitiilinen navetta, pihasauna, ulkokäymälä ja maakellari. Hirsirakennukset saattavat olla ulkoasunsa perusteella peräisin 1900-luvun alusta, kun taas ulkosauna ja navetta todennäköisesti edustavat jälleenrakennuskautta.

Pihan yleisilme kertoo maanviljelyn päättymisestä, tila on siirtynyt vapaa-ajan käyttöön. Rakennukset ovat säilyneet melko hyvin.

Arvot ja suositukset

Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä sen ollessa yksi alueen vanhoista maatiloista. Maisemalliset arvot jäävät melko vähäisiksi kohteen sijaitessa melko suojaisessa ympäristössä. Päärakennus on säilyttänyt hyvin alkuperäisen ilmeensä ja jatkaa vanhojen rakennusten ketjua Kanaperäntiellä. Pihapiirin

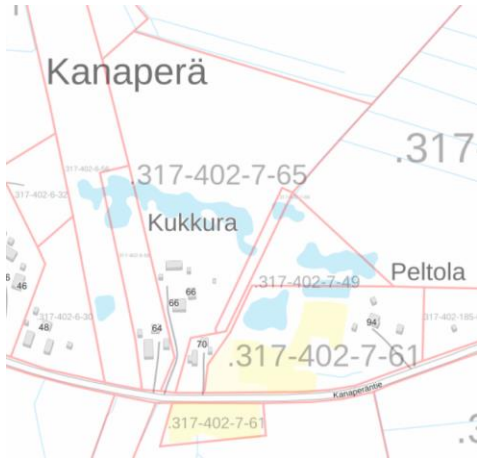
20.12.2024

rakennukset kertovat kohteen maatilahistoriasta. Päärakennuksella on paikallisia historiallisia ja rakennushistoriallisia arvoja osana tarkastelualueen vanhempaa rakennuskantaa.

Päärakennuksen ominaispiirteet suositellaan säilyttämään, eikä sen purkamista suositella. Kohteen kunnossu-
tuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa. Uudis- ja
täydennysrakentamisen suositellaan sopeutuvan rakennustavaltaan ja sijainniltaan olemassa olevaan raken-
nuskantaan ja ympäristöön siten, että kohteen kulttuurihistoriallisesti merkittävät ominaispiirteet säilyvät.

20.12.2024

5.4 Kukkura, 317-402-7-65



rakennus	asuinrakennus
nykyinen käyttö	tyhjiällä (rekisteritieto)
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus
rakennusaika	1920 (RHR)
suunnittelija	-
kerrosluku	1 ½
perustus	ei erotettavissa, todennäköisesti porakivet
runko	hirsi
kattomuoto	satula
vesikate (materiaali, väri)	profiilipelti, musta. Kate on uusittu.
vuoraus	vaakalauta
väritys (seinät, listat)	Keltainen, valkoiset listat ja vuorilaudat, ulko-ovi punainen
erityispiirteet (kuisti, ikkunat...)	Pääosin 3-ruutuisia T-karmi-ikkunoita. Idän puoleisessa päätykolmiossa muita kapeampi 6-ruutuinen ikkuna. Korkealla sisäänkäyntikuistilla päätykolmion keskellä kapea ikkuna, jossa koristeellinen ruutujako Y:n muodossa. Saman poikkipäädyn harjalla hevosen muodossa teräksinen tuuliviiri.
kunto	melko hyvä

20.12.2024



20.12.2024



Kukkurin pihapiiri sijaitsee Kanaperällä ja muodostuu vanhasta maatilan pihapiiristä. Kokonaisuuteen kuuluvat vanha asuinrakennus, navetta, piharakennuksia sekä myöhemmin rakennettu uudempi asuinrakennus. Tila on osa Porkkalan maakunnallisesti arvokasta kyläympäristöä.

Pihapiiri sijoittuu hieman kauemmaksi Kanaperäntiestä kuin viereisten kiinteistöjen rakennukset, eikä sen rakennuksia juuri näy tielle. Pihan pohjoispuoli rajautuu suoalueisiin Kanaperän metsässä.

Vanha päärakennus on rakennus- ja huoneistorekisterin mukaan vuodelta 1920, mutta sen ulkoasu on muuttunut myöhempien korjausten myötä. Rakennus on suorakaiteen muotoinen, ja sen eteläsivulla on korkea, koko rakennuksen korkuinen umpikuisti. Ikkunat ovat T-karmillisia, ja ne edustavat 1800-luvulla yleistynyttä tyyppiä.

Pihapiirin talousrakennukset, kuten navetta ja aitta, edustavat oman aikakautensa rakennustyyppiä, mutta niiden kunto on heikentynyt. Vanhan asuinrakennuksen lisäksi pihapiirin etuosaan on rakennettu moderni asuinrakennus.

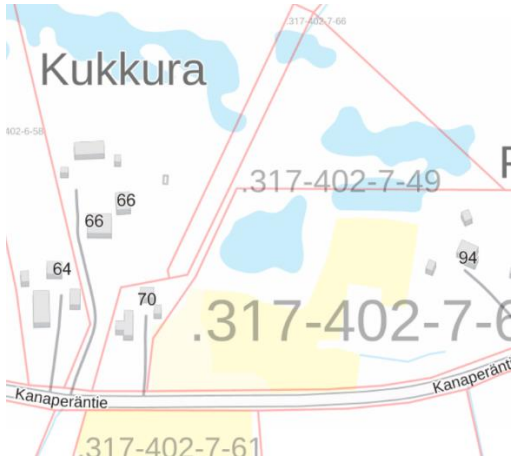
Arvot ja suositukset

Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä vanhana asuinpaikkana. Kohteen rakennushistoriallista merkitystä vähentävät asuinrakennuksessa tehdyt, sen ulkonäköä muuttaneet saneeraustoimet. Talousrakennukset ovat uudempia, eikä niillä ole rakennushistoriallisia arvoja. Kohde näkyy kohtalaisen pitkälle peltoaukean yli, mutta puusto rajaa näkymiä, eikä rakennuksilla voida katsoa olevan varsinaista maisemallista arvoa.

Kukkurin pihapiiri on inventoitu Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavatyön yhteydessä (Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015). Kohteen asuinrakennuksen ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Asuinrakennuksen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa. Kohteen uudis- ja täydennysrakentaminen on mahdollista kohteen kulttuurihistoriallisesti merkittävät ominaispiirteet huomioiden.

20.12.2024

5.5 Rouhula, 317-402-7-49



rakennus	asuinrakennus
nykyinen käyttö	asuinrakennus vaikuttaa olevan tyhjiällä
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus
rakennusaika	1954 (RHR)
suunnittelija	-
kerrosluku	1 ½
perustus	betoni
runko	Rakennuksessa on rakennusvuotensa ja ulkoasunsa perusteella todennäköisesti rankarakenne
kattomuoto	satula
vesikate (materiaali, väri)	aaltopeltikate
vuoraus	vaakalaudoitus
väritys (seinät, listat)	Punainen, valkoiset listat ja vuorilaudat. Harmaa ruostunut peltikate.
erityispiirteet (kuisti, ikkunat...)	Ikkunat vaikuttavat uusituilta. Ikkunamallit ovat pystysuuntaiset ja yksiruutuiset, uloimpaan ikkunaruuutuun on kiinnitetty kapeat koristepienat ristin muotoon. Idän puoleisessa päätykolmiossa on alakerran ikkunan yläpuolella punaiseksi maalattu ovi.
kunto	kohtalainen

20.12.2024



20.12.2024

Rouhula on pienasumus, joka sijaitsee Kanaperäntien pohjoispuolella, niityksi kasvaneen vanhan peltoaukean laidalla metsän reunassa. Pihapiiri on osa Kanaperän tilojen ketjua, ja sen rakennukset ovat yksinkertaisia ja vaatimattomia.

Päärakennus on rakennus- ja huoneistorekisterin mukaan vuodelta 1954. Rakennus on todennäköisesti rankarunkoinen, ja siinä on vaakaverhoilu. Suorakaiteen muotoisen rakennuksen eteläsivulla on umpikuisti.

Päärakennuksen lisäksi pihapiirissä on muutamia yksinkertaisia, punaiseksi maalattuja rankarakenteisia talousrakennuksia. Rouhula (Rouhu) on osa Porkkalan maakunnallisesti arvokasta kyläympäristöä.

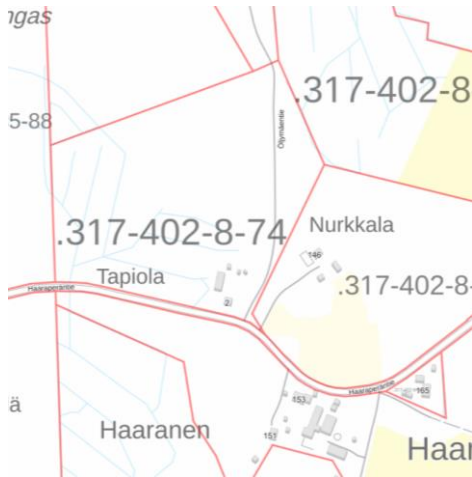
Arvot ja suositukset

Kohde pihapiireineen muodostaa tyyllisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Päärakennus on säilyttänyt hyvin alkuperäisen ilmeensä ja jatkaa vanhojen rakennusten ketjua Kanaperäntiellä. Kohde on itsessään melko vaatimaton, mutta sijaintinsa puolesta se on osa maakunnallisesti arvokasta kyläympäristöä.

Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä ja alueellista merkitystä osana maakunnallisesti arvokasta kyläympäristöä. Rakennusten heikohkon kunnon vuoksi säilymisedellytykset vaikuttavat kyseenalaisilta. Kohdetta ei ole tarpeen huomioida kaavassa suojelumerkinnällä.

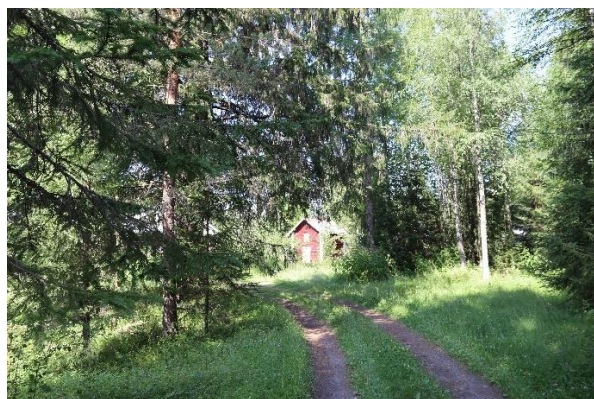
20.12.2024

5.6 Havukallio, 317-402-8-74



rakennus	asuinrakennus	aitta
nykyinen käyttö	asuinrakennus	varasto
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus	aitta
rakennusaika	1962 (RHR)	1900-luvun alku (arvio)
suunnittelija	-	-
kerrosluku	1 ½	1
perustus	betoni	luonnonkivet
runko	rankarakenne	pitkänurkkainen hirsi
kattomuoto	satula	satula
vesikate (materiaali, väri)	kattotiiltä jäljittelevä profiilipelti, punainen	tiili/pelti, punainen/harmaa
vuoraus	vaakalaudoitus	hirsipinta
väritys (seinät, listat)	vihreä julkisivu, punaiset nurkka- laudat ja ulko-ovi. valkoiset vuori- laudat	punainen, valkoinen listoitus. keltainen ovi ja yläluukku
erityispiirteet (kuisti, ikkunat...)	Pääosin jälleenrakennuskauden 2- jakoisia tuuletusosallisia ikkunoita. Rakennuksessa on keskellä runkoa tavallista leveämpi tiilihormi. Ka- tolla on etelänpuoleisella lappeella aurinkopaneelit.	
kunto	hyvä	hyvä

20.12.2024



20.12.2024



20.12.2024

Havukallion pihapiiri sijaitsee Haaraperällä, Haaraperäntien pohjoispuolella metsäisessä maisemassa. Pihapiirin länsipuolella on hakattua talousmetsää, mutta ympäröivä säilytetty metsä muodostaa edelleen pihapiirille suojaisan ympäristön. Pihapiiriin kuuluu jälleenrakennuskauden tyyppitalopiirustusten mukaisesti rakennettu pientalo vuodelta 1962 (RHR) sekä suuri navettarakennus samalta aikakaudelta. Näkyessään Haaraperäntielle pihapiiri antaa vaikutelman perinteisestä jälleenrakennuskauden maatilasta tai tilasta, jonka rakennukset on uusittu kyseisenä aikana.

Päärakennus on noppamainen tyyppitalo, jonka julkisivu on vihreä ja vuorilaudat punaiseksi maalatut. Rakennuksessa on jälleenrakennuskaudelle tyyppilliset ikkunat, uusittu tiilikate ja katolle asennetut aurinkopaneelit. Pihan puolella sijaitsee umpinainen sisäänkäyntikuisti.

Päärakennuksen ja navetan lisäksi pihapiirissä on vanha punamullattu hirsirunkoinen aitta, jonka vesikaton korjaustyö oli käynnissä inventoinnin maastokäynnin aikaan. Kiinteistöön kuuluu myös kevythirsinen ulkorakennus ja puuvaja.

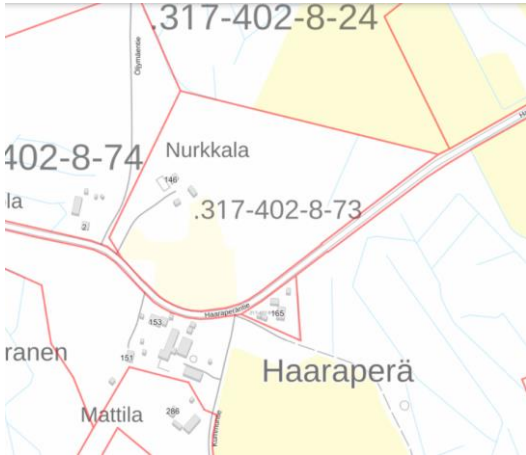
Arvot ja suositukset

Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä vanhana asuinpaikkana. Asuinrakennus on puhdas tyyppitalo ja sen rakennusajankohta on edelleen selkeästi tunnistettavissa, vaikka rakennusta onkin aikojen kuluessa saneerattu. Asuinrakennuksella on rakennushistoriallisia arvoja sen ollessa jälleenrakennuskauden ns. rintamamiestalotyyppin edustaja. Kohteen maisemalliset arvot jäävät suhteellisen vähäisiksi sen sijaitessa pääasiassa metsän ympäröimänä.

Vaikka kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä, sen rakennushistoriallinen arvo jää melko vähäiseksi. Kohteella ei ole maisemallisia arvoja pihapiirin jäädessä runsaan puuston ympäröimäksi. Kohdetta ei ole tarpeen huomioida kaavassa suojelumerkinnällä.

20.12.2024

5.7 Haaranen, 317-402-8-73



rakennus	asuinrakennus
nykyinen käyttö	tyhjillään (RHR)
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus
rakennusaika	1958 (RHR)
suunnittelija	jälleenrakennuskauden tyyppipiirustus
kerrosluku	1 ½
perustus	betoni
runko	rankarakenne
kattomuoto	satula
vesikate (materiaali, väri)	profiilipeltikate
vuoraus	vaakalaudoitus
väritys (seinät, listat)	Julkisivuverhoilussa luonnollisesti harmaantunut puupinta, listat ja vuorilaudat valkoiset. Profiilipeltikate on harmaa.
erityispiirteet (kuisti, ikkunat...)	Tyypillinen jälleenrakennuskauden tyyppipiirustusten pohjalta rakennettu omakotitalo.
kunto	OK

20.12.2024



20.12.2024

Haaranen sijaitsee Haaraperällä, Haaraperäntien pohjoispuolella, metsänreunassa suojaisalla paikalla. Pihapiirin rakennukset eivät juurikaan näy tielle. Pihapiiriä ympäröivät metsät ja entiset peltoalueet, jotka eivät ole enää viljelykäytössä.

Päärakennus on rakennus- ja huoneistorekisterin mukaan vuodelta 1958. Rakennus on tyypillinen jälleenrakennuskauden päärakennus. Rakennuksessa on suorakulmaiset kaksijakoiset ikkunat, joita yleisesti käytettiin rintamamiestaloissa eniten 1940-luvun lopulla. Rakennus on suorakaiteen muotoinen ja siinä on vaakalaudoitus, jonka maali on kulunut pois lukuun ottamatta räystäiden alustoja. Kattona on uusittu harmaa peltikate.

Päärakennuksen lisäksi pihapiirissä on pyöreä peltihalli, jota käytetään autojen korjaus- ja maalaustilana, sekä muutamia hirsirakenteisia ulkorakennuksia. Ulkorakennukset eivät edusta perinteistä hirsirakentamistyyliä, vaan ne on rakennettu myöhemmin.

Päärakennus on hyvä esimerkki jälleenrakennuskauden tilan päärakennuksesta mutta pihapiiri on kasvanut umpeen, ja rakennukset ovat rakennus- ja huoneistorekisterin mukaan tyhjillään.

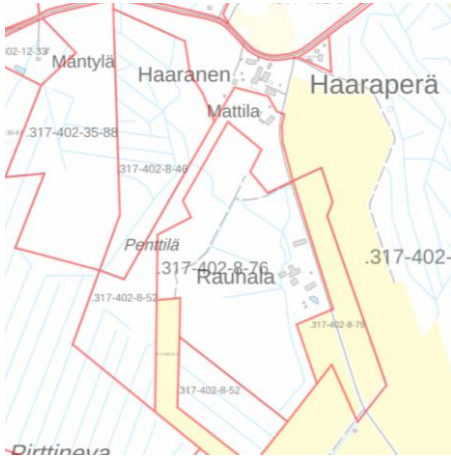
Arvot ja suositukset

Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä vanhana asuinpaikkana. Asuinrakennus on säilyttänyt rakennusajankohdalle tyypilliset piirteensä, mutta se on ilmeisesti jäänyt tyhjilleen ja paikoin rapistunut. Pihapiirissä sijaitsee eri tyyppisiä rakennuksia, eivätkä rakennukset muodosta selkeää kokonaisuutta. Kohteella ei ole maisemallisia arvoja sen sijaitessa metsänreunassa syrjäisellä paikalla.

Vaikka kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä ja se on aikakautensa rakennuksena edustava, sen rakennushistoriallinen arvo jää melko vähäiseksi. Kohteella ei ole maisemallisia arvoja pihapiirin sijaitessa syrjäisellä paikalla. Kohteen säilymisedellytykset vaikuttavat heikoilta sen jäätyä tyhjilleen ja hoitamatta. Kohdetta ei ole tarpeen huomioida kaavassa suojelumerkinnällä.

20.12.2024

5.8 Mattila, 317-402-8-52



rakennus	päärakennus	navetta
nykyinen käyttö	asuinrakennus	varasto
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus	eläinsuoja, varasto
rakennusaika	1927	1940-luku
suunnittelija	-	-
kerrosluku	1 ½	1
perustus	luonnonkiviladelmä	betoni
runko	pitkänurkkainen hirsi, kuisti ranka-rakenteinen	sementtitiili, puu
kattomuoto	satula	satula
vesikate (materiaali, väri)	kattotiiltä jäljittelevä profiilipelti	pystysaumapelti, harmaa
vuoraus	hirsipinta, kuistilla peiterimoitettu pystylauditus	sementtitiili, peiterimoitettu pysty-lauditus
väritys (seinät, listat)	Julkisivuväri punainen, valkoiset listat ja vuorilaudat. Ulko-ovi on ruskea ja peltikate tummanharmaa.	punainen, valkoinen listoitus
erityispiirteet (kuisti, ikkunat...)	Alkuperäistä ristikarmi-/keskikarmimallia mukaillen uusitut 6-ruutuiset ikkunat. Hillityt vuorilaudat.	
kunto	hyvä	hyvä

20.12.2024



20.12.2024



20.12.2024

Mattilan pihapiiri sijaitsee Haaraperällä Kummuntien länsipuolella. Pihapiiriä ympäröivät viljelypellot ja metsäalueet, ja sen pohjoispuolella sijaitsevat Haarasen tilan rakennukset. Kiinteistöön kuuluu myös etelämpänä sijaitsevaa talousmetsää. Kummuntieltä pihapiiriin avautuu ensin näkymä pitkänomaisen navetan suuntaan, joka on sijoitettu vinoittain tien suuntaan. Navetta on ulkoasunsa perusteella rakennettu jälleenrakennuskauden tyyppipiirustuksia mukaillen. Navetan takaa avautuu näkymä päärakennukselle, joka näyttäytyy Kummuntielle hyväkuntoisena ja edustavana. Pihapiirin rakennukset muodostavat suojaosan puolisoljetun pihajalan rakennusten keskelle, ja navetta estää yksityiselle tilalle näkymät tien suunnasta.

Mattilan päärakennus on vuodelta 1927. Se on suorakaiteen muotoinen, hirsirunkoinen ja perustettu luonnonkiville. Rakennuksessa on ristikarmimallia mukaillen uusitut 6-ruutuiset ikkunat, joissa on valkoiset vuorilaudat. Katto on uusittu peltikatteella, ja rakennuksen punainen hirsipinta on hyvin hoidettu.

Päärakennuksen ja sementtitiilisen navetan lisäksi pihapiirin lounaisreunalla sijaitsee pitkä ulkorakennus, joka on osittain hirsi- ja osittain tolpparunkoinen. Pohjoisosassa sijaitsee lisäksi hyväkuntoinen hirsirunkoinen yksittäisaitta. Pihapiirin rakennukset muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden.

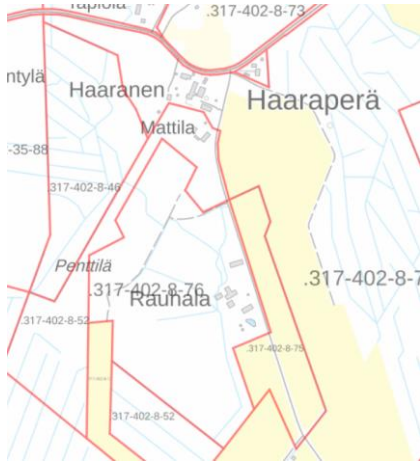
Arvot ja suositukset

Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä vanhana asuinpaikkana. Kohde pihapiireineen muodostaa ehyen, hyvin hoidetun kokonaisuuden. Maisemalliset arvot jäävät melko vähäisiksi kohteen sijaitessa melko suojaisella alueella. Asuinrakennus on säilyttänyt alkuperäisen asunsa hyvin, vaikka sitä on vuosien varrella korjattu ja saneerattu.

Vanhan asuinrakennuksen ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa. Kohteen uudis- ja täydennysrakentaminen on mahdollista kohteen kulttuurihistoriallisesti merkittävät ominaispiirteet huomioiden.

20.12.2024

5.9 Rauhala, 317-402-8-76



rakennus	päärakennus	luhtiaitta
nykyinen käyttö	asuinrakennus/majoitusrakennus	majoitusrakennus
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus/majoitusrakennus	aitta
rakennusaika	1988	1900-luvun alku (arvio) laajennus 1990-luvun loppu/2000-luvun alku
suunnittelija	-	-
kerrosluku	2	2
perustus	betoni	porakivet, laajennusosalla betoni-harkot
runko	hirsi	hirsi, laajennusosalla rankarakenne
kattomuoto	Satulakatto, pihan puoleisen julkisivun keskellä kattolyhty. Pitkällä sivulla kaksi yhden kerroksen kor-kuista poikkipäätä (umpikuistit).	epäsymmetrinen satula, lännen puoleinen lape rakennettu ulottu-maan laajennusosan päälle
vesikate (materiaali, väri)	kattotiiltä jäljittelevä profiilipelti	kolmiorima + kermikate
vuoraus	Julkisivun ylä- ja alaosissa pystylo-malauoitus, keskiosassa vaaka-lauoitus.	alkuperäisellä osalla hirsipinta, laa-jennusosalla pystylomalauoitus
väritys (seinät, listat)	Julkisivuväritys keltainen, valkoiset listat, vuorilaudat ja ulko-ovet. Pel-tikate on tiilenpunainen.	punainen, valkoinen listoituis
erityispiirteet (kuisti, ikkunat...)	Modernit ikkunat perinteisellä ruu-tujaolla.	Rakennuksen eteläpäädyssä on kasvihuone. Vanhaan luhtiaittaan on rakennettu majoitustiloja. Ikku-nat ja ovet modernit
kunto	hyvä	hyvä

20.12.2024



20.12.2024



20.12.2024



20.12.2024



Rauhalan Kievarin pihapiiri sijaitsee Kummuntien länsipuolella Haaraperällä. Kummuntieltä pihapiiriin näkyy ensimmäisenä suuri punainen autosuoja, josta alkaa nuorten koivujen muodostama puukujanne. Kujan päässä sijaitsee paviljonkimainen ulkorakennus, joka on laajennettu vanhempaan ulkorakennukseen.

Pihapiirin päärakennus on suuri, keltainen ja pitkänomainen, vanhan maatilan päärakennuksen tyyliä mukaileva rakennus. Rakennuksessa on kaksi matalaa umpikuistia, ja se on rakennettu 1980-luvun lopulla. Rauhalan alkuperäinen päärakennus sijaitsi alun perin nykyisen päärakennuksen pohjoispuolella ja sen pitkä sivu avautui länteen päin.

Pihapiiriin kuuluu lisäksi vanha hirsirakenteinen luhtiaitta, jota on korjattu ja laajennettu. Luhtiaitan eteläosaan on rakennettu kasvihuone, ja sen laajennusosassa on saunatilat. Ulkoasunsa perusteella luhtiaitassa on myös asuinhuoneita. Katteena luhtiaitassa on perinteinen kolmiorimahuopakate.

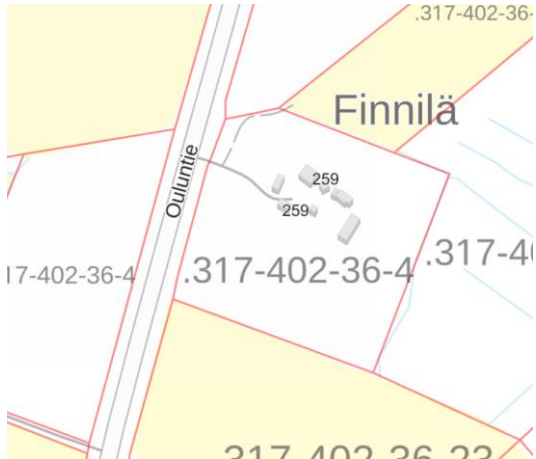
Pihapiirin rakennukset muodostavat monivaiheisen kokonaisuuden.

Arvot ja suositukset

Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä vanhana asuinpaikkana. Rakennushistoriallisia arvoja kohteella ei ole, pihapiirissä on joitain vanhempia rakennuksia, mutta pääasiassa rakennukset ovat uusia. Pihapiiriä ympäröi pensasaita, eikä pihapiiri näy maisemassa, joten kohteella ei ole erityisiä maisemallisia arvoja.

Kohdetta ei ole tarpeen huomioida kaavassa suojelumerkinnällä.

20.12.2024

5.10 Vinnilä, 317-402-36-4

rakennus	asuinrakennus
nykyinen käyttö	hylätty ränsistymisen takia (RHR)
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus
rakennusaika	1920
suunnittelija	-
kerrosluku	1
perustus	luonnonkivet
runko	pitkänurkkainen hirsi
kattomuoto	satula
vesikate (materiaali, väri)	huopakate
vuoraus	hirsipinta, kuistiosalla pystylomalaudoitus
väritys (seinät, listat)	punainen, valkoiset listat ja vuorilaudat sekä ulko-ovi
erityispiirteet (kuisti, ikkunat...)	kuusiruutuiset ikkunat 3+3-jaolla
kunto	romahtanut

20.12.2024



20.12.2024



Vinnilän pihapiiri sijaitsee Valtatie 4:n itäpuolella Jussiperällä. Pihapiiri on avoin harvennetun puuston takia ja se näkyy hyvin valtatielle 4. Kiinteistölle on suora liittymä valtatieltä. Vinnilää ympäröivät edelleen viljelyksessä olevat Jussiperän peltoalueet, ja idässä pihapiiri rajautuu metsään.

Pihapiirin päärakennus on rakennettu vuonna 1920. Rakennus on jäänyt RHR:n mukaan tyhjilleen ränsistymisen takia. Hirsirunkoinen rakennus on koillis-lounaissauntainen suorakulmio. Rakennuksessa on kermikatto, joka on kärsinyt monista kohdista. Myös hirsirunko on paikoin painunut ja vajonnut. Päärakennuksen umpinainen pystylaudoitettu kuisti on romahtamaisillaan, eikä rakennuksen sisään enää pääse ulko-oven kautta. Ikkunat ovat kuusiruutuiset (3+3) ja yksinkertaisin vuorilaudoin kehystetyt.

20.12.2024

Pihapiirissä on myös uudempi asuinrakennus, ulkoasunsa perusteella todennäköisesti 1960-luvulta. Matala punainen pientalo on maalattu punaiseksi ja siinä on vihreä peltikate sekä harmaa betoniperustus. Rakennuksen ikkunat ovat vaakasuuntaiset ja tuuletusosalliset. Rakennuksen lounaissivulla on umpikuisti.

Pihapiirin rakennuskantaan kuuluu useita eri-ikäisiä ulkorakennuksia. Etelälaidalla sijaitsee moderni vihreä kevythirsinen pihasauna. Pohjoispuolella, metsänreunassa, pihaa rajaa kolme erilaista ulkorakennusta. Pihassa on vaaleaksi maalattu matala harjakattoinen rakennus, jonka sisäänkäyntiä kehystävät betonipalkit. Sen vieressä on keltainen tolpparunkoinen pieni rakennus, mahdollisesti vanha kevytrakenteinen työmaaparakki, jossa on savupiippu kaasuliettä varten. Näiden läheisyydessä on punainen suorakaiteen mallinen piharakennus, joka vaikuttaa sotien jälkeen rakennetulta. Pihapiirin lounaisnurkalla, vanhan päärakennuksen ja sisääntulotien vieressä, sijaitsee aitta tai varasto, joka ulkonäkönsä perusteella saattaa olla rakennettu 1900-luvun alkupuoliskolla.

Pihapiirin itälaidalla sijaitsee pitkänomainen, hirsirunkoinen, punainen navetta-/varistorakennus. Sen alkuperäinen hirsirunkoinen osa vaikuttaa olevan rakennettu 1900-luvun alussa tai sitä ennen. Rakennusta on todennäköisesti laajennettu etelään päin.

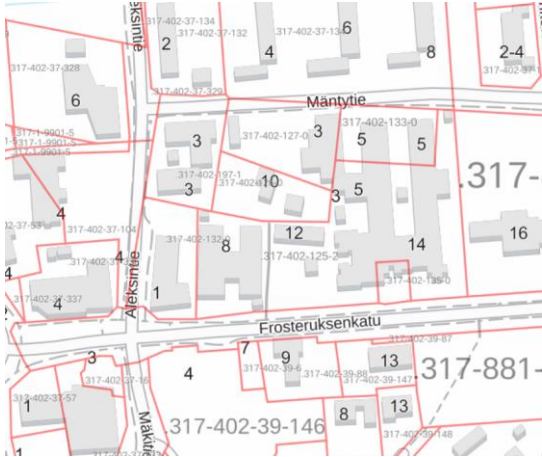
Arvot ja suositukset

Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä vanhana asuinpaikkana. Sijainti peltoaukeiden keskellä ja piharakennukset kertovat kohteen maataloushistoriasta. Päärakennus on ollut aikansa edustava, mutta sittemmin romahtanut. Kohteen voisi katsoa olevan osa Jussiperän kylää, mutta valtatie 4 erottaa pihapiirin Jussiperästä.

Vaikka kohteella on paikallista asutushistoriallista, historiallista ja rakennushistoriallista merkitystä, sen säilymisedellytykset ovat käytännössä olemattomat. Tämän vuoksi kohdetta ei ole tarpeen huomioida kaavassa suojelumerkinnällä.

20.12.2024

5.11 Kärämäen vanha alakoulu, 317-402-125-2



rakennus	vanha alakoulu
nykyinen käyttö	asuinrakennus
alkuperäinen käyttö	alakoulu
rakennusaika	1900 (RHR), 1884 (maakunnallinen inventointi 2015)
suunnittelija	-
kerrosluku	2
perustus	porakivet + betoni
runko	pirkänurkkainen hirsirunko, poikkipäädyissä todennäköisesti rankarakenne
kattomuoto	Satula, kadun puoleisella julkisivulla kaksi poikkipäätä.
vesikate (materiaali, väri)	Alkuperäisellä rakennuksen osalla tiilen muotoa mukaileva profiilipeltikate, kuistiosilla pystysaumapelti.
vuoraus	vaakalaudoitus
väritys (seinät, listat)	Julkisivuväritys on keltainen. Listat, vuorilaudat ja ulko-ovet ovat valkoiset ja vesikate tiilenpunainen.
erityispiirteet (kuisti, ikkunat...)	Jugend-vaikutteisia T-karmi-ikkunoita.
kunto	hyvä

20.12.2024



20.12.2024

Kirkonkylän kansakoulun juuret juontavat rovasti Frosteruksen aikana perustettuun Turvattomien lasten kouluun, joka perustettiin kuntakokouksessa vuonna 1870. Kirkonkylän kansakoulu perustettiin 1884 ja se aloitti toimintansa heti omassa rakennuksessa lohkokunnan maalla kirkkokentän kohdalla tien toisella puolen. (Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015, Pohjois-Pohjanmaan liitto)

Kärsämäen vanha alakoulu sijaitsee Frosteruksenkadulla aivan Kärsämäen keskustassa. Kiinteistön itäpuolella sijaitsee Koivupuisto, laaja yksikerroksinen moderni rakennuskeskittymä, jossa sijaitsee palveluasumisen tiloja. Alakoulun länsipuolella sijaitsee Esperin hoivakoti. Kärsämäen vanha alakoulu sijaitsee samalla kiinteistöllä palvelukodin ja hoivakodin kanssa. Frosteruksenkadun eteläpuolella, vastapäätä vanhaa alakoulua, sijaitsee vanha kyläkaupan rakennus, joka on peräisin jälleenrakennuskaudelta.

Vanhan alakoulun kiinteistön etelälaidassa on autojen pysäköintipiha. Pysäköintipiha on rajattu matalilla pensasaidoilla ympäröivistä liikennealueista. Alakoulun rakennus sijaitsee pihan perällä. Alakoulun takana sijaitseva korkea kuusirivi erottaa vanhan alakoulun pohjoisen puoleisesta asuinkiinteistöstä, jolle johtaa pihaatie vanhan alakoulun länsipuolella.

Kärsämäen vanha alakoulu on suuri kaksikerroksinen 1800-luvun lopulta periytyvä rakennus, jota on korotettu 1920- ja 30-lukujen vaihteessa ja joka on toiminut muun muassa käräjätalona, postina ja kunnantalona, alakouluna ja säästöpankin konttorina (Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015, Pohjois-Pohjanmaan liitto). Vanha alakoulu on nykyisin asuinkäytössä. Rakennus on maalattu keltaiseksi, ja sen vesikateväri on punainen. Rakennuksen pääjulkisivulle etelän puolelle on 1900-luvun loppupuoliskolla rakennettu suuret poikkipäädyt, josta käydään nykyään rakennukseen sisään. Suurten poikkipäädyjen (sisäänkäyntisiivet) peltikatteet on uusittu. Vanhan alakoulun rakennuksen vaakaverhoilu vaikuttaa hiljattain uusitulta/maalatulta. Rakennuksen alkuperäinen osa on perustettu porakiville, ja laajennuksissa on teräsbetoni-perustus. Rakennuksessa on jugendvaikutteiset T-karmilliset ikkunat, jotka ovat todennäköisesti alkuperäisen mallin mukaiset. Ikkunat on uusittu ainakin kerran, ja nykyiset ikkunat ovat todennäköisesti kulmarautamallin ja avausmekanisminsa perusteella peräisin 1900-luvun puolen välin paikkeilta.

Arvot ja suositukset

Kärsämäen vanha alakoulu on arvotettu maakunnallisesti arvokkaaksi maakuntakaavan inventoinnin yhteydessä (2015). Koulu toimii keskustassa fragmenttina vanhasta rakennuskannasta, muu rakennuskanta on modernia ympäristöä. Rakennus on säilyttänyt hyvin alkuperäisen ilmeensä, vaikka siihen on vuosien saatossa tehty muutostöitä. Koululla on paikallista historiallista merkitystä yhteisön kokoontumisrakennuksena ja historiallisen jatkuvuuden takaajana. Paikallisella koulurakennuksella on ollut merkitystä yhteisön identiteettiä kollektiivista yhteenkuuluvuutta ilmentävänä rakennuksena. Koulutoimintaan liittyvä historiallinen arvo on poistunut rakennuksen siirryttyä asuinkäyttöön, mutta sillä on edelleen paikallista historiallista ja rakennushistoriallista arvoa.

Kohteen ja sen arvokkaiden rakennusten ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Arvokkaiden rakennusten purkamista ei suositella. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa. Uudis- ja täydennysrakentamisen suositellaan sopeutuvan rakennustaltaan ja sijainniltaan olemassa olevaan rakennuskantaan ja ympäristöön siten, että kohteen kulttuurihistoriallisesti merkittävät ominaispiirteet säilyvät

20.12.2024

20.12.2024

6 Yhteenveto

Inventointi on kattanut Kärsämäen taajaman oikeusvaikutteisen yleiskaavan päivitysalueen ja asemakaavan muutos- ja laajennusalueen. Inventoiduista kohteista Kärsämäen koulu sijaitsee asemakaavan muutos- ja laajennusalueella, muut kohteet sijaitsevat yleiskaavan muutos- ja laajennusalueella.

Yhden kohteen arvioitiin olevan kokonaisuutena rakennushistoriallisesti ja/tai historiallisesti vähintään paikallisesti arvokkaita rakennuksia tai pihapiirejä. Kohteen osalta suositellaan seuraavaa ja se suositellaan merkitsemään kaavakartalle sr-1 -kohdemerkinnällä:

”Pihapiirin ja sen arvokkaiden rakennusten ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Arvokkaiden rakennusten purkamista ei suositella. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudattavan entistävää peruskorjaustapaa. Uudis- ja täydennysrakentamisen suositellaan sopeutuvan rakennustalvaan ja sijainniltaan olemassa olevaan rakennuskantaan ja ympäristöön siten, että kohteen kulttuurihistoriallisesti merkittävät ominaispiirteet säilyvät.”

Lisäksi neljällä kohteella katsottiin olevan paikallista rakennushistoriallista ja/tai historiallista merkitystä osana kaava-alueen kerroksellista rakennuskantaa. Yksittäisinä kohteina näiden kohteiden rakennushistorialliset arvot jäävät kuitenkin vähäisiksi rakennusten vaatimattomuuden ja/tai niihin tehtyjen muutosten vuoksi. Lisäksi lähialueella on säilynyt jonkin verran vastaavaa rakennuskantaa samalta ajalta. Kohteiden ominaispiirteet suositellaan säilyttämään ja kunnostusten ja peruskorjausten yhteydessä suositellaan noudattamaan entistävää korjaustapaa. Kohteiden uudis- ja täydennysrakentaminen on mahdollista niiden kulttuurihistoriallisesti merkittävät ominaispiirteet huomioiden. Kohteet voidaan merkitä kaavakartalle sr-2-kohdemerkinnällä.

Oheiseen taulukkoon on merkitty rakennushistoriallisesti ja/tai historiallisesti vähintään paikallisesti arvokkaat rakennukset tai pihapiirit merkinnällä sr-1. Ne suositellaan huomioimaan kaavaratkaisussa vastaavalla kaavamerkinnällä ja -määräyksellä. Kohteet, joilla on paikallista rakennushistoriallista ja/tai historiallista merkitystä osana kaava-alueen kerroksellista rakennuskantaa on osoitettu merkinnällä sr-2. Tarvittaessa ne voidaan merkitä lievemällä merkinnällä kaavakartalle. Kohteet, joissa ei ole erityisiä arvoja, on osoitettu taulukossa merkinnällä -.

1. Järvipelto, 317-402-6-51, sr-2
2. Paavoaho, 317-402-6-30, -
3. Pihatuomela, 317-402-6-58, sr-2
4. Kukkura, 317-402-7-65, sr-2
5. Rouhula, 317-402-7-49, -
6. Havukallio, 317-402-8-74, -
7. Haaranen, 317-402-8-73, -
8. Mattila, 317-402-8-52, sr-2
9. Rauhala, 317-402-8-76, -

20.12.2024

10. Vinnilä, 317-402-36-4, -

11. Kärämäen vanha alakoulu, 317-402-125-2, sr-1